

Psykiatrinen hoitotoive

Psykiatrisen hoitotoiveen pilotti alkaa Satakunnan sairaanhoitopiirissä

Satakunnan sairaanhoitopiirissä on otettu käyttöön psykiatrinen hoitotoive-lomake. Ensimmäisessä vaiheessa hoitotoive pilotoitiin osastoilla 22, 23, 24, 25, sekä Tay:ssä ja Porin psykoosiklinikalla. Nyt hoitotoiveen käyttöä on laajennettu myös avohoitoon. Joissain yhteyksissä psykiatrisesta hoitotoiveesta käytetään myös nimitystä psykiatrinen hoitotahto.

Etukäteen esitetyt toiveet hoidosta ovat tärkeitä tilanteessa, jossa potilas ei itse kykene kertomaan, mitä haluaa. Hoitotoiveeseen voi kirjata esimerkiksi, millaiset keinot parhaiten auttavat rauhoittumaan kiihtyneestä tai ahdistuneesta tilasta. Hoitotoiveessa potilas voi valtuuttaa jonkun läheisistään osallistumaan hoitoaan koskeviin ratkaisuihin.

Pätevän psykiatrisen hoitotoiveen tekeminen edellyttää, että sen tekijä riittävästi ymmärtää hoitotoiveen merkityksen ja sisällön. Tämän vuoksi hoitotoive on hyvä tehdä sellaisessa vaiheessa, kun psyykinen vointi on mahdollisimman hyvä.

Hoitotoive tukee potilaan itsemääräämisoikeutta: terveydenhuollon ammattilaiset kunnioittavat potilaan tahdonilmaisuja. Psykiatrisen hoitotahdon on todettu lisäävän potilaan itsemääräämisoikeutta yksilötasolla, lisäävän terapeutista yhteistyötä hoitajan ja potilaan kesken ja edistävän viranomaistason yhteistyötä.

Hoitotoive ei ole juridisesti pätevä asiakirja, joten mielenterveyslakiin liittyvät tahdosta riippumattomat hoitotoimenpiteet ohittavat hoitotoiveen. Hoitotoiveesta voidaan poiketa myös silloin kun potilaan tahto on muuttunut tai kun henkilökunnalla on vahva epäily siitä, että hoito perustuu potilaan virheelliseen käsitykseen esimerkiksi todellisuudentajun ollessa järkkynyt. Hoitotoiveesta on poikettava, jos sairauden luonne ja hoitoon liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Psykiatrinen hoitotoive on potilaan omassa hallinnassa. Varmimmin hoitotoive toteutuu, kun lomakkeen ottaa mukaansa sairaalaan ja muihin psykiatrisiin hoitopaikkoihin. Potilaan luvalla hoitotoiveesta voidaan ottaa kopio hoitavien tahojen sairauskertomuskansioihin, ja lisäksi hoitotoiveen sisältö kirjataan sähköiseen sairauskertomukseen. Muidenkin kuin hoitotoiveen pilotoivien yksiköiden on otettava huomioon potilaan hoitotoive, jos on tiedossa, että potilas on sellaisen tehnyt. Hoitotoiveesta tehdään maininta Lifecaren riskitiedot-otsikon alle. Sieltä löytyy kohta hoidon rajaukset ja potilaan tahdon ilmaisu, johon pilotoivat yksiköt kirjaavat päivämäärän, jolloin hoitotoive on tehty, tai sitä on päivitetty. Varsinainen hoitotoiveen sisältö kirjataan psykiatrian erikoisalalehdelle kyseisen päivän kohdalle ja printataan myös potilaalle.

Psykiatrasta hoitoa koskevat hoitotoiveet

1. Miksi haluamme tietää hoitoon liittyviä toiveita?

Hoidossa olevat potilaan voivat tuoda esille hoitoa koskevia toiveitaan tulevaisuuden varalle. Etukäteen esitetyt toiveet ovat tärkeitä tilanteessa, jossa potilas ei itse kykene päättämään hoidostaan. Haluamme vahvistaa potilaan itsemääräämisoikeutta ja pyrimme kunnioittamaan potilaan tahdonilmaisuja.

Terveydenhuollon ammattilaisten on otettava potilaan omaa hoitoaan koskevat toiveet huomioon aina kun se on mahdollista. Lääkäri kuitenkin päättää viimekädessä, mikä on potilaan edun mukainen hyvä hoito.

2. Milloin potilaan esittämistä toiveista voi poiketa?

Potilaan esittämistä toiveista voidaan poiketa kun:

- Potilaan tahto on muuttunut,
- Henkilökunnalla on vahva epäily, että toiveet perustuvat potilaan virheelliseen käsitykseen,
- Sairauden luonne ja hoitoon liittyvät seikat vaativat sitä
- Potilaan hoitaminen edellyttää mielenterveyslain tarkoittamia pakolla toteutettavia toimenpiteitä. Näitä itsemääräämisoikeuden rajoituksia käytetään vain, kun ne ovat ehdottoman välttämättömiä.

3. Keneltä voin kysyä neuvoa psykiatriseen hoitoon liittyviä toiveita koskien?

Psykiatriseen hoitoon liittyviä toiveita esitettäessä voi herätä kysymyksiä hoitoon ja sairauteen liittyvistä asioista. Kysymysten selvittämiseksi toiveista kannattaa neuvotella hoitavan lääkärin ja muun hoitohenkilöstön kanssa. Terveydenhuollon ammattilaisten tehtävänä on neuvoa tässäkin asiassa.

Hoitoon liittyvistä toiveista kannattaa keskustella myös omaisten ja läheisten kanssa, jotta he osaavat tarvittaessa tulkita potilaan toiveita epäselvissä tilanteissa.

4. Sitovat tahdonilmaukseni

Potilaslain 6.2 §:n mukaan potilaan laillista edustajaa taikka lähiomaista tai muuta läheistä on ennen tärkeän hoitopäätöksen tekemistä kuultava sen selvittämiseksi, millainen hoito parhaiten vastaisi potilaan tahtoa. Huom. Jos nimeät läheisen henkilön, varmista että hän ymmärtää toiveesi.

4.1. Läheisen nimeäminen

Nimeän seuraavan henkilön/henkilöt, jolle/joille voidaan antaa tietoa sairaudestani ja kuulla tärkeiden hoitopäätösten tekemiseksi silloin, kun en itse kykene osallistumaan hoitoon. (kysymykseen tulee omainen, läheinen tai ystävä, johon luotan ja jonka kanssa olen keskustellut hoitotoiveistani).

Nimeämäni henkilöä/henkilöitä tulisi kuulla silloin, kun toiveeni ei selkeästi ilmene tästä asiakirjasta.

4.2. Potilasasiakirjojen luovuttaminen nimeämälleni henkilölle/henkilöille

Kohdassa 4.1 mainitulla henkilöllä/henkilöillä on oikeus saada potilasasiakirjani nähtäväkseen.

5. Hoitoa ja hoivaa koskevia toiveitani avohoidossa

5.1 Jos vointini huononee avohoidossa, toivon toimittavan seuraavalla tavalla

Haluan, että hoitaja tai lääkäri tulee kotiini tapaamaan minua

Haluan akuuttiajan lääkäriltä

Haluan akuuttiajan hoitajalta

Haluan olla puhelimitse yhteydessä omaan hoitajaan.

Hoitajan nimi: Puh:

Voidaan ottaa yhteyttä kohdassa 5.1 nimeämäni yhteyshenkilöön

Yhteyshenkilölläni on mahdollisuus olla seuranani ja tukea selviytymistäni

Haluan, että hoitoani kohdistetaan poliklinikalle

Haluan päästä sairaalahoitoon

Sairaala ja osasto: Puh:

5.2 Muita toiveitani avohoidon suhteen

6. Sairaalahoitoa koskevat toiveet

Tässä osiossa ihminen voi esittää toiveita hoidostaan. Toiveita tulee mahdollisuuksien mukaan noudattaa, jotta hoidossa kunnioitettaisiin potilaan itsemääräämisoikeutta. Lomakkeen voi jokainen täyttää niiltä osin, kuin katsoo sen tarpeelliseksi.

6.1 Jos olen kiihtynyt, rauhoitun parhaiten seuraavalla tavalla (keskustelu, haluan istua rauhassa huoneessani, hoitaja on vierelläni koko ajan, hengitän syvään, mielekäs toiminta, lääkitys):

6.2 Mikäli vaikeassa tilanteessa potilaan käyttäytymiseen liittyy suuria riskejä, eivätkä edellä kerrotut muut menetelmät ole auttaneet, saatetaan joutua turvautumaan mielenterveyslain mukaisiin potilaan perusoikeuksien rajoituksiin (tarkkailujakson tai tahdosta riippumattoman hoidon aikana). Näissä tilanteissa lääkäri määrää rajoitukset keskusteltuaan henkilökunnan ja potilaan kanssa vaihtoehdoista. Mikäli minun hoidossani tarvitaan itsemääräämisoikeuden rajoituksia, toivon ensisijaisesti seuraavaa:
(lääkehoito, eristys, sitominen, liikkuminen):

6.3 Muita toiveita psykiatriseen sairaalahoitoon liittyen:

Paikka, päivämäärä ja potilaan allekirjoitus:

Lääkärin allekirjoitus ja nimenselvennys:

Omahoitajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Olen muuttanut psykiatriseen hoitoon liittyviä toiveitani

Muuttuneet toiveeni:

Paikka, päivämäärä ja potilaan allekirjoitus:

Lääkärin allekirjoitus ja nimenselvennys:

Omahoitajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Satasairaala,
S-rakennus
Satakunnan hyvinvointialue

[Verkkosivut: www.sata.fi](http://www.sata.fi)

Asiakaspalvelu, puhelin 0100 2244